

УДК 323:359.1

Макаренко Б.*Кандидат політичних наук, здобувач НПУ імені М. П. Драгоманова*

ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ ЯК ОСНОВИ ГУМАНІЗАЦІЇ ЇЇ ПОЛІТИЧНОЇ УЧАСТІ

Доводиться, що значну роль в олюдненні політичної діяльності людини відіграє політична культура, гуманізаційна специфіка якої полягає в її комунікативній природі. Саме в межах політичної культури суспільства виробляються спільні цінності, переконання, стереотипи, навколо яких відбувається національне єднання і виникає соціально-громадянський консенсус.

Ключові слова: людина, суспільство, політика, політична культура, політична свідомість, політична участь, гуманізація.

В умовах глобалізації сучасних політичних процесів надзвичайно важливою є гуманізація політичної культури особистості. Така потреба існує насамперед тому, що концепт політичної культури поєднує в собі об'єктивно-політичні явища і феномени людської свідомості, духовності, що реально дозволяє здійснювати дискурсивний аналіз проблематики гуманізації, олюднення, суб'єктивізації та особистісної інтерпретації соціально-політичної дійсності. Як зазначають аналітики, «з одного боку, політична культура є показником політичного життя суспільства, тому що вона здатна виявити ступінь його розвитку й співвідношення між правовими, соціальними і психічними регуляторами функціонування політичної сфери суспільства. З іншого боку, потрібно враховувати, що будь-яка культура має складну природу, де ідеальна складова теж підлягає еволюції, відображаючи подвійний вплив окремого історичного досвіду та загальнолюдських тенденцій» [1, с. 7]. Звідси можна говорити про те, що політична культура виконує роль своєрідного практично-духовного буфера між жорсткою об'єктивною політико-владною реальністю і тією ідеальною сферою людського буття, яка формується в свідомості на основі людиноцентричних ідеалів, цінностей, переконань, мотивацій і емоційних станів. Політична культура поєднує в собі

об'єктивно-соціальний досвід із суб'єктивно-особистісною соціокультурною творчістю та соціально-політичною участю.

Олюднення політичної діяльності особистості може відбуватися лише шляхом повноцінного використання гуманістичного потенціалу демократичної політичної культури. Тільки в ній містяться ті принципи, цілі, переконання, прагнення і емоційно-естетична образність, що змушує людину проявляти себе як активну, творчу, креативну особистість, звертаючись до дій, спрямованих на перетворення, трансформацію, вдосконалення соціально-політичної реальності. «Головний орієнтир політики XXI століття – це людина, самосвідомість, самопізнання, політична свобода, свобода духу, свобода вибору, громадянське суспільство, правова держава, що мають глибинну сутність і забезпечуються складним комплексом внутрішньої самосвідомості та переконань людини, всією системою політичного, морального впливу, а також правовими засобами, що в кінцевому підсумку мають гарантувати і стимулювати належну поведінку всіх суб'єктів політичних відносин» [2, с. 150]. Надзвичайно важливо, щоб на рівні суспільної свідомості, світоглядних стереотипів і національної культури фіксувалася ідея про те, що раціональність і доцільність політичної поведінки всіх соціальних суб'єктів зумовлюється виключно гуманістично-демократичними настановами, покладеними у фундамент особистісної політичної культури кожного громадянина, кожного члена національного соціуму.

Людина ж складає ключовий, фундаментальний, неподільний елемент суспільства, загальна культура якого зрештою постає як інтегральний показник гуманістичної суті політичної культури кожної окремої особистості. Тому й оздоровлення соціально-політичної ситуації в нашому трансформаційному, посттоталітарному суспільстві має розпочатися саме з глибинної гуманізації, олюднення політичної свідомості, діяльності і активності особистості кожного громадянина нашої держави. «Досвід переконує, що вихід української нації з довготривалої кризи пов'язаний насамперед із зціленням людського духу та копіткою працею по оздоровленню тих «соціальних клітин», в яких складається суспільний організм. ЦентRALною проблемою «тіла політичного» є людина, її діяльнісний характер, творче індивідуальне буття, детерміноване свободою, її спонтанністю, що створює засади для дійсно нового політичного мислення, яким повинні оволодівати «політики за професією». Позитивна соціальна активність, тобто самореалізація особистості – це не тільки необхідна умова розвитку суспільства, але й потреба самої особистості. Активація соціальних і політичних відно-

син в Україні ставить на порядок денний і активізацію самої особистості, ставить такі вимоги, як свідоме персоніфікування самого себе, свого самовизначення і самостановлення в мінливому середовищі» [3, с. 151]. Необхідною умовою зростання української держави в статусі правового і демократичного владно-управлінського організму є значне підвищення гуманістичності і демократичності політичної культури громадян. Тому сьогодні науковці політологічного, соціологічного, управлінського спрямувань мають приділяти особливу увагу пошуку шляхів олюднення політичної діяльності особистості кожного українця на основі зрощення гуманістично-демократичної політичної культури в нашому національному соціумі.

Насправді, політична культура орієнтована в першу чергу на аксіологічне структурування соціуму, але енергію власної дієвості вона отримує саме від духовно-творчих та громадянсько-учасницьких можливостей особистості-представника певної громади, нації, держави і світу загалом. «Політична культура є соціально-орієнтованою (тобто спрямованою на спільноту, суспільство) формою світогляду. Вона орієнтує людину на стійкий і свідомий інтерес до соціального життя, на усвідомлення власних інтересів і пошук шляхів їх втілення (захисту) і в цьому розумінні також виступає гарантом злагоди в суспільстві. Важливим проявом політичної культури є відповідальність» [4, с. 51]. Тільки особистість з високорозвиненою духовністю та глибинним і варіативним культуровідчуттям здатна максимально відповідально ставитися до власної соціально-політичної діяльності і громадянської участі. На думку О. Траверсе, «відповідальність особистості перед суспільством характеризується свідомим дотриманням моральних принципів і правових норм, які виражають суспільну необхідність. Відповідальність як риса особистості формується у процесі спільної діяльності в результаті інтеріоризації соціальних цінностей, норм і правил. Як властивість особистості, відповідальність—це усвідомлення значущості себе як особистості і власної діяльності (вчинків) не лише самої по собі, а й у межах групи, інституту, суспільства, а отже, своєї причетності до спільного результату—до успіхів, досягнень і провалів, і навіть злочинів своєї групи, свого інституту, суспільства» [5, с. 130]. Це в черговий раз доводить і обґрунтовує думку про те, що політична культура являє собою інтегративний феномен, який поєднує в собі як об'єктивістські параметри соціальної дійсності, так і внутрішньо-духовні, свідомісно-феноменологічні, емоційно-ситуативні, діяльнісно-вольові виміри

ставлення кожної окремої особистості до соціально-політичної реальності та до тенденцій і процесів, що в ній відбуваються.

Олюднення ж політичної діяльності особистості відбувається саме завдяки такому поєднанню в структурі політичної культури об'єктивних і суб'єктивних ознак соціуму та його активних, рушійних елементів – громадян. Гуманістичний вимір політики повністю визначається тими аксіологічними параметрами, які є поширеними серед населення країни в якості фундаментальних характеристик особистісно-культурного світобачення. «Згідно з головними аксіологічними ідеями, сутність людини може бути представлена системою цінностей, яка склалася у неї, спонукає до дій, є головним орієнтиром у виборі цілей діяльності, вибудовує ієрархію своїх мотивів цінностей і розвиває її протягом усього життя, здобуваючи світоглядну стійкість і свободу від зовнішніх впливів. Ця система цінностей складається, з одного боку, залежно від навколишньої дійсності, з другого — від соціальної сутності людини та духовно-моральних, економічних і політичних суспільних відносин, а з третього — від соціальної сутності людини з надособистісними, загальносвітовими, вищими духовними цінностями, що існують трансцендентально» [6, с. 95–96]. Політична культура ж поєднує ці рівні в предметному полі політико-владних стосунків та форм участі громадянина в суспільно-громадському управлінні. Тому саме політична культура відіграє центральну роль в олюдненні політичної діяльності особистості.

Окрім того, гуманізаційна специфіка політичної культури полягає в її комунікативній природі. Саме в межах політичної культури того чи іншого суспільства виробляються спільні цінності, переконання, стереотипи, навколо яких відбувається національне єднання і соціально-громадянський консенсус. «Видатні вчені, літератори, митці всіх часів і народів неодмінно підкреслювали здатність культури єднати людей, забезпечувати їхнє продуктивне існування та співіснування. Культурна людина ніби внутрішньо націлена на діалог, а не на конфронтацію з іншими людьми. Саме у відкритості діалогу набувається досвід свободи думки. Так само, як досвід свободи особистості полягає у здатності до самостійного вибору, а досвід свободи совісті – у готовності відстоювати свої переконання» [7, с. 656]. Таким чином, перед національною політичною, гуманітарною, інтелектуальною, освітньою елітою постає надзвичайно важливе і складне завдання створення в країні комунікативно-консенсусного поля громадянського діалогу. Саме такий діалог

може значною мірою посприяти олюдненню політичної діяльності особистості кожного українського громадянина.

Зрештою, значним фактором олюднення політичної діяльності особистості є емотивна складова політичної культури, адже емоційно-вольові реакції людини на політичну дійсність є одним з ключових чинників формування політико-владних вподобань електорату як в розвинених демократичних державах, так і в суспільствах трансформаційного типу. За визначеннями абсолютної більшості теоретиків політичної культури, до її структури в будь-якому суспільстві на будь-якому етапі розвитку обов'язково входить такий компонент, як «афективні (емоційні) орієнтації, що відображають почуття, які відчуває суб'єкт щодо політичної системи, її ролей і до носіїв влади» [8, с. 16]. Таким чином, існує багато факторів, причин і концептуально-теоретичних підґрунть для того, щоб визначати політичну культуру в якості інструмента олюднення політичної діяльності особистості.

Особливої актуальності, з нашої точки зору, набуває сьогодні спрямованість процесу формування політичної культури на молоді задля забезпечення молоді від політичних маніпуляцій та гуманізації її політичної участі. В сучасному суспільстві існує безліч технік маніпуляції суспільною свідомістю, що заважають справжній особистісній самоідентифікації та самореалізації людини в соціально-політичній сфері як суб'єкта політичної участі. «Слід зазначити, що в українській молоді, яку особливої суспільної групи є достатньо велика кількість суб'єктивних та об'єктивних перешкод на шляху самовизначення в політико-ідеологічній сфері, входження в соціально-світоглядну структуру суспільства. Визначення та подолання таких перешкод є передумовою залучення молоді до державотворчих процесів. Саме тому держава та суспільство мають забезпечити рівні можливості для розкриття творчого, професійного, інтелектуального потенціалу молоді, набуття молоддю соціального досвіду, формування вміння жити в громадянському суспільстві, формування загальнолюдських ціннісних орієнтацій, утвердження здорового способу життя, якісної освіти, конкурентоспроможність на ринку праці, підтримку сімей, випереджальний та інноваційний розвиток молодіжного підприємництва» [9, с. 184]. Таким чином, сьогодні існує багато цілей, виконання яких може дійсно сприяти підвищенню політичної культури молоді та сприяти гуманізації її громадянської активності у вирішенні нагальних проблем українського соціуму.

Однак, не так просто вплинути, тим паче цілеспрямовано і направлено, на формування бажаних параметрів політичної куль-

тури та громадянської грамотності молоді. Цьому заважає хаотичний, стихійний стан загальної культури постсоціалістичних республік. Тому сьогодні необхідним є концептуально-теоретичне визначення ключових механізмів і напрямів формування молодіжної просвітницької політики щодо прищеплення нової демократично-гуманістичної політичної культури молодому поколінню. «Формування політичної культури молоді – це цілеспрямований процес навчання і виховання, що включає освоєння соціального досвіду, виробленого людством, розвиток відповідного нормам сучасного демократичного суспільства свідомості і підготовку до адекватної реальності конвенціональній поведінці. Іншими словами, це процес становлення особи як суб'єкта і об'єкта політичних відносин» [10, с.317–318]. Молода людина має чітко усвідомлювати свої функціональні можливості, права і обов'язки, що виникають в неї у зв'язку з входженням в повноцінну соціально-політичну життєдіяльність, із громадсько-управлінською соціалізацією. Таке усвідомлення має формуватися під впливом гуманістично-культурного просвітництва і виховання.

Загальна соціокультурна та культурно-політична ситуація в нашому суспільстві сьогодні безпосередньо залежить від зростання рівня громадянської і політичної свідомості, освіченості і компетентності молодого покоління. Тільки таке зростання може зумовити успішність соціальної трансформації при переході від авторитаризму до справжньої демократії, правової держави і громадянського суспільства. «Компетентність й відповідальність молодих громадян сприятиме формуванню в Україні громадянського суспільства, яке передбачає трансформацію правової, моральної культур особистості, розвиток національної самосвідомості і ґрунтується на визнанні пріоритету прав людини. Таке суспільство функціонує на засадах гуманізму, свободи, реальної дії закону — одного для всіх, соціальної справедливості, міжетнічної злагоди, гарантує умови для зростання добробуту народу. Утвердження демократичних засад безпосередньо пов'язане із самоврядуванням в усіх сферах суспільства, надто у закладах вищої освіти, оскільки воно є одним із найефективніших засобів виховання громадянськості молоді» [11, с.3]. Таким чином, для молоді необхідно створювати умови, сприятливі для реального утворення вільних асоціацій і об'єднань, в рамках яких молоді люди зможуть реально самореалізуватися в активних учасницьких формах політичного та громадського характеру.

Такі форми політичної і громадянської участі можуть реально сприяти соціальній самоідентифікації молоді людини, активізувати процес

її соціалізації та соціокультурної адаптації. А саме активна політична соціалізація здатна вирішувати багато проблем формування демократично-гуманістичної культури молоді людини. «Основною причиною формування молодіжної політики як окремого напрямку соціальної політики є складність процесу соціалізації молодих людей у сучасних умовах. Метою соціалізації стає не підготовка молоді людини під бажані для суспільства параметри, не перетворення її на лояльну до всіх державних інститутів, а формування соціально активного та відповідального громадянина, здатного творчо переробляти соціальний досвід і не тільки адаптуватися до дійсності, але й змінювати її» [12, с. 37]. У зв'язку з цим, в період соціально-політичної трансформації надзвичайно важливо використати культурно-гуманістичний потенціал молодіжної участі в зміні політико-владного ландшафту національного суспільства в бік його олюднення, демократизації та громадської відповідальності.

Виявляється, таким чином, що пріоритетом сучасних демократизаційних тенденцій в українському суспільстві має бути саме молодіжна політика, спрямована на зрощення нового покоління громадян, які усвідомлюватимуть свою громадсько-політичну відповідальність і прагнутимуть до гуманізації власної політичної участі. «Формування демократичної політичної свідомості громадян, набуття ними досвіду та навичок активної політичної поведінки, подолання існуючої фрагментарності історичної пам'яті і становлення на цій основі громадянської політичної культури набуває першорядного значення на шляху політичного розвитку України. Ці завдання мають вирішуватись конкретними шляхами загальної політичної соціалізації, політичного виховання та політичної освіти громадян» [13, с. 4]. Такі шляхи виконання завдань політичної соціалізації можуть реально забезпечити спрямованість процесу формування політичної культури на молодь задля її убезпечення від політичних маніпуляцій та гуманізації її політичної участі.

Тим більше, що демократично-гуманістична політична культура передбачає високий рівень громадянської та політичної освіченості особистості, без якої її участь в реальному соціально-політичному житті держави і власної громади набуватиме ілюзорних, оманливих, маніпулятивних форм і напрямів. «У демократичному суспільстві кожен громадянин має бути універсально освіченим, що дозволить йому не стати об'єктом маніпуляцій. Демократія відкидає нецтво, а коли виявляється неспроможною впоратися з цим завданням, то неминуче деградує до диктатури. Демократичні свободи тільки тоді дають від-

чутні плоди і для особистості, і для суспільства, коли спираються на високу компетентність громадян. Відтак демократія без повноцінної освіти неможлива. З іншого ж боку, повноцінна освіта неможлива без демократії» [14, с. 155]. Така взаємообумовленість освіченості і демократичності населення країни в черговий раз підкреслює особливе значення молодого покоління, що саме знаходиться в активному освітньому пошуку власних аксіологічних орієнтирів, для розвитку демократичної і гуманістичної культури національного соціуму загалом.

В цьому аспекті особливого значення набуває розвиток інституціональної структури, що має забезпечувати політичну освіту на національному рівні. «Політична освіта є важливою суспільною справою, від успішності якої залежить стабільність політичної системи, доцільність рішень, що ухвалюються, ефективність громадських програм і урядового керівництва. Адже демократія – це не просто «правління народу», а компетентна, зацікавлена і відповідальна участь людей і громад в ухваленні суспільних рішень та розв’язанні суспільних проблем» [15, с. 10]. Молоде покоління має безперешкодно долучатися до процесів і різних форм політичної освіти, що є головною умовою формування високого рівня гуманістичності і демократичності її політичної культури.

При цьому в структурі політичної освіти особливу роль має відігравати виховна складова. Саме громадянське виховання має формувати необхідний морально-етичний базис гуманізації всіх форм політичної участі, в яких зрештою зможе самореалізуватися молода людина. «Поєднання усіх напрямів виховання з найбільшим акцентом на моральний, громадянський та патріотичний напрями потрібно здійснювати цілеспрямовано і систематично з опорою на загальнолюдські моральні цінності, з безпосередньою участю у суспільно-корисній, громадсько-політичній діяльності. Передача політичного досвіду, традиційних елементів політичної культури повинна здійснюватися у тісному зв’язку із набуттям, прищепленням навичок самостійного пошуку вирішення існуючих проблем, формування нових елементів політичної культури. Тому суспільні інститути повинні зробити суттєві кроки практичного характеру для вирішення проблем молоді, провести глибинний аналіз у сфері політики щодо підростаючого покоління з метою активізації громадської діяльності, налагодження контактів, співпраці та формування в молоді політичної культури, толерантності, поваги до чужої думки й готовності до діалогу й політичного компромісу» [16, с. 188]. Тільки створення такого сприятливого морально-громадського, соціально-

політичного, інтелектуально-знаннєвого клімату для самоідентифікації та самореалізації національної молоді можна в майбутньому сподіватися на успішне становлення демократії та правової держави в Україні.

Молодь має відчутти, з одного боку, турботу держави і громадянського суспільства щодо власної освіченості, вихованості, культурного розвитку, а з іншого – отримати реальні можливості активної, дієвої, різноманітної за формами і цілями політичної та громадської участі. «Громадянська участь проявляється в набутті більшого контролю над власним життям і у відмові бути об'єктом маніпуляцій з боку «прихованих засобів переконання» споживацького суспільства. Ми не безсилі, кожна людина здатна робити вибір» [17, с. 64]. Переконаність в цьому кожної молодої людини зрештою дасть можливість створити в Україні справжнє дієве і демократично-гуманістичне партнерство між державою і громадянським суспільством. При чому основну роль в цьому процесі має відіграти саме політична освіта, заснована на гуманістичних педагогічних і виховних принципах «Політична освіта має давати такі знання, формувати такі наміри і переконання, прищеплювати такі цінності, ідеали та навички, які необхідні для відтворення й розвитку демократії. Вона підвищує соціальну активність молоді, розвиває бажання власними силами поліпшувати економічні, соціальні, політичні та культурні умови життя. Вона допомагає людині адаптуватися до нових соціально-економічних умов, прийняти загальнолюдські цінності, які зі свого боку сприяють формуванню високої відповідальності молоді в суспільстві» [18, с. 105–106]. А саме така компетентна і обізнана відповідальність є найголовнішою умовою того, що молодь буде забезпечена від політико-владних маніпуляцій, а також здатна до справжньої демократично-гуманістичної участі.

Список використаних джерел:

1. Пояркова Т.К. Концепція демократичної політичної культури та основні тенденції її втілення в Україні. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук. Спеціальність: 23.00.03 – політична культура та ідеологія / Тетяна Пояркова. – К., 2004. – 16 с.
2. Воропаєва В. Г. Саморозгортання політичної культури сучасного українського суспільства від політики через громадянськість до людини / В. Г. Воропаєва // Гуманітарний вісник. Збірник наукових праць Запорізької державної інженерної академії. – 2013. – Випуск 53. – С. 140–154.

3. Воропаєва В. Г. Саморозгортання політичної культури сучасного українського суспільства від політики через громадянськість до людини / В. Г. Воропаєва // Гуманітарний вісник. Збірник наукових праць Запорізької державної інженерної академії. – 2013. – Випуск 53. – С. 140–154.
4. Кострюков С. В. Культура – гарант виховання особистості / Сергій Кострюков // Грані. Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. – 2011. – № 4 (78), липень – серпень. – С. 51–53.
5. Траверсе О. Соціальна відповідальність як змістовна складова політичного лідерства і політичного керівництва // Людина і політика. – 2004. — № 5. — С. 127–133.
6. Безкоровайна О. В. Проблема особистісного самоствердження в педагогічних дослідженнях / О. В. Безкоровайна // Філософія. Педагогіка. Суспільство: Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 1. — Рівне: Видавець О. Зень, 2011. — С. 90–101.
7. Погорелова А. І. Гуманізація політичного діалогу в українському парламенті і суспільстві / Алла Погорелова // Держава і право. Юридичні і політичні науки. Збірник наукових праць. – К.: Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2010. – Випуск 48. – С. 652–659.
8. Береза С. В. Особливості політичної культури як частина загальної культури суспільства: сучасні виміри / Світлана Береза // Часопис Київського університету права. Український науково-теоретичний часопис. – 2009. – № 4. – С. 15–19.
9. Коваль Г. Залучення молоді до процесів державотворення в Україні / Ганна Коваль, Олена Остапюк // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. — К.: Український центр політичного менеджменту, 2010. — Випуск 21. — С. 180–188.
10. Ткаченко Г. І. До проблеми політичної культури студентської молоді / Г. І. Ткаченко, М. О. Габа // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – 2009. – Випуск 3 (47). Секція технічні, сільськогосподарські, фізико-математичні та інші науки. – Частина 3. – С. 315–320.
11. Василенко І. В. Виховання громадянськості студентів засобами самоврядування у вищих навчальних закладах Канади: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата

- педагогічних наук: спеціальність 13.00.07 – теорія і методика виховання / Ірина Василенко. – К., 2009. – 19 с.
12. Бойчук О. Теоретичні засади процесу соціалізації з позиції державної політики розвитку громадської активності молоді / Олег Бойчук // Державне управління та місцеве самоврядування. Збірник наукових праць. – 2010. – Випуск 2 (5). – С. 37–44.
 13. Конончук М. В. Політична культура українського суспільства як чинник його демократизації. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук. Спеціальність: 23.00.03 – політична культура та ідеологія / Мар'яна Конончук. – К., 2008. – 15 с.
 14. Тимошенко О. І. Демократизація освіти і полікультурне виховання особистості / О. І. Тимошенко // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. – К.: ВІР УАН, 2009. – Випуск 23. – С. 153–164.
 15. Політична освіта в Україні: проблеми та перспективи розвитку / За заг. ред. С. Г. Рябова. – К.: Інститут громадянської освіти НаУКМА, 2005. – 44 с.
 16. Сойчук Р. Л. Особливості формування політичної культури сучасної молоді / Р. Л. Сойчук // Панорама політологічних студій: науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2011. — Випуск 5 — 6. — С. 183–189.
 17. Барбур И. Этика в век технологии / Иен Барбур. — М.: Библиейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2001. — 382 с.
 18. Дмитренко М. А. Формування політичної культури суспільства в трансформаційний період: Монографія / М. А. Дмитренко. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – 192 с.

Стаття надійшла до редакції 14.04.2014 р.

Макаренко Б. Формирование политической культуры личности как основы гуманизации ее политического участия

Доказується, що значительную роль в очеловечивании политической деятельности человека играет политическая культура, гуманизационная специфика которой заключается в ее коммуникативной природе. Именно в рамках политической культуры общества производятся общие ценности, убеждения, стереотипы, вокруг которых происходит национальное единение и возникает социально — гражданский консенсус.

Ключевые слова: человек, общество, политика, политическая культура, политическое сознание, политическое участие, гуманизация.

Makarenko B. Formation of political culture of the individual as the basis for the humanization of political participation

Significant role in the incarnation of political activity of a human plays a political culture, humanizational specifics of which lies in its communicative nature. It is within the political culture of society such shared values, beliefs, stereotypes, around which there is national unity and there is a social and civic consensus develop.

Keywords: human, society, politics, political culture, political consciousness, political participation, humanization.

© Макаренко Б., 2014